

«Ақтөбе облысының білім баскармасы Алға ауданының білім бөлімі» мемлекеттік мекемесінің «Жұлдыз-ай» Тамды бөбекжай балабақшасы мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорны

«Ұлттық қазына»

Ортаңғы топқа арналған адаптивтік бағдарлама

2024-2025 оқу жылы

Ақтөбе облысының білім басқармасы
Алға ауданының білім бөлімінің expertтік кеңесінде бекітілді.

« / » хаттама « 2 » 09 2024 ж.

Уразғалиева Н.К. Алға ауданының білім
бөлімінің әдіскері

Құрастырушы: Агадиева К.А.
«Жұлдыз-ай» Тамды бөбекжай-
Балабақшасының тәрбиешісі
Санаты: педагог-модератор

Пікір жазғандар:
Касенова С.Т. «Айналайын» Тоқымсай
бөбекжай-балабақшасының
тәрбиешісі
Санаты: педагог-сарапшы

Боранбаева С.С. «Балапан» Маржанбұлақ
балабақшасының тәрбиешісі
Санаты: педагог-сарапшы

Бағдарлама мектеп жасына дейінгі ортаңғы топ балаларына арналған.
Сөйлеуді дамыту және көркем әдебиет іс-әрекеті бойынша жоспарлау
және тәрбиелеуге арналған. Білім беру стандартының негізі мен
бағдарламасына сүйене отырып құрастырылды.

Түсінік хат

Ерте кезде қазақ халқында бала тәрбиелеуге арналған қоғамдық орын: балалар бақшасы, мектеп болмаса да, ата-аналар тәрбиені бесікте жатқан кезінен бастап-ақ халықтық жырлар мен әңгіме, ертегілер салт-дәстүр, әдет-ғұрып арқылы бере бастаған. Олар қызық-қызық ертегілер, ұзақ-ұзақ жырлар, тыйым сөздер, еңбек арқылы балаларының бойында жақсы қасиеттерді дамытқан. Сөз өнерінің әдемі кестелері олардың сөздік қорын байытып, бірте-бірте мағыналы да, мәнді сөйлеуге жаттықтыра білген.

Тәрбие - бүкіл адамзаттың алтын бесігі, ал қазақ педагогикасының өткені ата-бабаларымыздың асыл сөздерінде, салт-дәстүрінде жатыр. Дала мектебінің тәрбиесі ананың сүтімен, бабаның қанымен ұрпақ бойынан өз жалғасын тауып отырды, өмір қиындығы төзімділікке баулыды. Ана сәбиін өмірге қалай баулыса, ұлт өз ұрпағының тарих көшінен қалмауын қадағалайды. Жазуымыз бірнеше мәрте өзгергенімен ұлттық тәрбие жойылмады. Туған халқымыздың тарихы, салт-дәстүрлері ұлттық тәрбие негізінде ұрпақтан-ұрпаққа, сан ғасырлар бойы сары майдай сақталып, аманат болып қалып отырды.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан халқының әл-ауқатын арттыру-мемлекеттік саясаттың басты мақсаты» атты Қазақстан халқына жолдауында «Кішкентай бүлдіршіндердің дамуына ықпал ететін-үздіксіз білім берудің алғашқы сатысы ретіндегі мектепке дейінгі білім беруге баса назар аударған жөн. Және бұл сатыны олардың шығармашылық және интеллектуалдық қабілеттерін дамытуға арналған тиімді бағдарламалармен қамтамасыз ету қажет»- делінген.

Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті-ұлттық және жалпы адамзаттық қазыналар, ғылым мен практиканың жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыру үшін қажетті жағдайлар жасау», - деп ерекше атап көрсетілген. Осы Заңның 8-бабында «Білім беру мекемелеріндегі тәрбиелеу бағдарламалары этномәдениет элементтерімен байытылады», - делінген.

-Туған жерге, отанына деген сүйіспеншілігін қалыптастырады.

Пікір

Мектепке дейінгі балалардың этнопедагогикалық тәрбиесін ең алдымен адамгершілік-рухани тәрбие ретінде қарастыру керек, өйткені адам өзінің тарихымен, салт-дәстүр, әдет-ғұрпын, өткенін білмей, келешекте дамып, жетілуі екіталай. Өткен тарихын біле отырып, келешекке бет бұрады. Этнопедагогикалық тәрбие жүйесі педагогтердің алдына мынадай міндеттерді қояды:

- Салт-дәстүр, әдет-ғұрыптың қаншалықты маңызды екенін түсіну;
- Этнопедагогикалық тәрбие арқылы балаларды адамгершілікке, мейірімділікке тәрбиелеу;
- Балалардың тыйым сөздерді түсіну арқылы жаман әдеттерден жирену сезімдерін дамыту;

Мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік білім беру стандартын мектеп жасына дейінгі балалардың тіршілік әрекетін ұйымдастыру мен мазмұнын анықтауға талдай отырып, мен мектепке дейінгі балалардың этнопедагогикалық білім алуын барлық білім беру салалары бойынша жүзеге асыруға болатын деген қорытындыға келдім.

- Ұлттық ойындар арқылы дене қозғалысын, қимыл белсенділігін арттыру;
- Салт-дәстүрді көрсете отырып, рольдерге бөлініп ойнауды үйренеді;
- Сөздік қорын, тіл байлығын дамыту;
- Әңгімелеп айтуға үйрету;
- Логикалық ойлау қабілеттерін дамыту.
- балалардың ой-өрісін кеңейту;
- Отан, табиғат ерекшеліктері туралы түсініктерін қалыптастыру.
- Қолөнер бұйымдарына қызығушылықтары арта отырып, мамандық тандауға көмегі тиеді;

Осы бағдарлама балалардың салт-дәстүрлерді тереңірек үйренуіне, өз еліне, халқына деген сүйіспеншілік сезімдерінің оянуына, қазақ халқының ертегі, аңыздарына деген қызығушылықтарының артып, сахналық қойылымдарға қатысуына жол ашады.

Мақсаты:

Халқымыздың салт-дәстүр, әдет-ғұрып, ырым-тыйымдарын және ұлттық ойындарды тәрбиенің көзі ретінде пайдаланып, ата – бабаларымыздан қалған асыл мұра, алтын қазынасын кейінгі жас ұрпаққа үлгі етіп, санасына жеткізу. Бөбекжай-балабақшадағы өзге ұлт өкілдері балаларын салт-дәстүрмен бірге қазақ тілін құрметтеп, оны түсіну және қазақ тілінде сөйлеуге, салт-дәстүрді құрметтеуге үйрету, тәрбиелеу. Тәрбиеленушілер бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыру.

Бағдарламаның міндеттері:

- Өркениетті елдер қатарынан орын алу жолындағы күресте рухани қазынамызды қазақтың өзіне ғана тән имандылығымен, сипатымен көрсету;
- Әдет-ғұрпымызды тәрбиеленушілер бойына сіңіріп, дарыту, рухани байлығы мол жан-жақты азамат тәрбиелеу;
- Тәрбиеленушілердің ұлттық рухын көтеріп, бойында дархан мінез қалыптастыру;
- Ұлттық ойындармен ойната отырып, салауатты өмір салтын қалыптастыру;
- Қазақтың ұлттық болмысын құрайтын ұлттық құндылықтарымызды анықтау;
- Ұлттық құндылықтарымызды классификациялау;
- Ұлттық құндылықтар негізінде берілетін тәрбие түрлері, білім беру мазмұны, тәрбие мен білім берудің әдіс-тәсілдерін жетілдіру;
- ұлттық тәлім-тәрбие тарихын, ұлттық өнер-мәдениетті танып-білу;

Аралас ортаңғы топқа арналған «Ұлттық қазына» вариативтік компоненттік бағдарламасының мазмұны

№	Тақырыбы	Мазмұны
1	Төрт түлік туралы түсінік	Балалардың төрт түлік мал туралы түсініктерін кеңейте отырып, халқымыздың төрт түлікті дәріптеген өлең жырлар, әңгімелер арқылы танымын, жан-жануарлар туралы түсініктерін арттыру;
2	Жылқы пірі- Қамбар ата	Балалардың жылқы және оның пірі туралы түсініктерін кеңейте отырып, жан-жануарлар туралы түсініктерін арттыру; жылқылардың басқа малдардан айырмашылығын таныту, сөздік қорын байыту, тіл байлықтарын дамыту, ұлттық тағамдар түрлері туралы ұғымын пысықтап, тиянақтап, көбірек білуге ынталарын ояту;
3	Сиыр пірі - Зеңгібаба	Балалардың сиыр туралы түсініктерін кеңейте отырып, халқымыздың төрт түлікті дәріптеген өлең жырлар, әңгімелер арқылы танымын, жан-жануарлар туралы түсініктерін арттыру; сиырдың басқа малдардан айырмашылығын таныту, сөздік қорын байыту, тіл байлықтарын дамыту, ұлттық тағамдар түрлері туралы ұғымын пысықтап, тиянақтап, көбірек білуге ынталарын ояту;
4	Түйе пірі - Ойсылқара	Балалардың түйе туралы түсініктерін кеңейте отырып, халқымыздың төрт түлікті дәріптеген өлең жырлар, әңгімелер арқылы танымын, жан-жануарлар туралы түсініктерін арттыру; түйенің басқа малдардан айырмашылығын таныту,

		сөздік қорын байыту, тіл байлықтарын дамыту, ұлттық тағамдар түрлері туралы ұғымын пысықтап, тиянақтап, көбірек білуге ынталарын ояту;
5	Қой пірі - Шопаната	Балалардың қой туралы түсініктерін кеңейте отырып, халқымыздың төрт түлікті дәріптеген өлең жырлар, әңгімелер арқылы танымын, жан-жануарлар туралы түсініктерін арттыру; қойдың басқа малдардан айырмашылығын таныту, сөздік қорын байыту, тіл байлықтарын дамыту, ұлттық тағамдар түрлері туралы ұғымын пысықтап, тиянақтап, көбірек білуге ынталарын ояту;
6	Ешкі пірі - Сексеката	Балалардың ешкі туралы түсініктерін кеңейте отырып, халқымыздың төрт түлікті дәріптеген өлең жырлар, әңгімелер арқылы танымын, жан-жануарлар туралы түсініктерін арттыру; ешкінің басқа малдардан айырмашылығын таныту, сөздік қорын байыту, тіл байлықтарын дамыту, ұлттық тағамдар түрлері туралы ұғымын пысықтап, тиянақтап, көбірек білуге ынталарын ояту;
7	Төрт түлікке байланысты ойындар	Үй жануарлары туралы түсініктерін тереңдету. Үй жануарларының төлдерін ажыратып айтуға, олардың қалай дыбыстайтынын меңгерту. Төрт түліктің пайдасы, олардан алынатын өнімдермен таныстыру.
8	Төрт түлікке байланысты тыйым сөздер	Төрт түлік мал өрісімен, тіршілік табиғатымен, қадір-қасиетімен таныстыру. Төрт түлікті қадірлеуге баулу. Төрт түлік туралы тиым сөздер арқылы танымын, ойын, тілін

		дамыту.
9	Ұлттық киімдер туралы түсінік	Балаларға ұлттық киімдер туралы түсінік беру. Ұлттық киімдердің суреттерін, тігілген дайын үлгілерін көрсету арқылы ұлттық киімдер туралы ұғымдарын кеңейту. Ұлттық киімдер туралы алғашқы ұғымдарын қалыптастыру.
10	Ұлттық бас киім-такия, тымақ	Балалардың ұлттық киімдер туралы түсініктерін кеңейту. Ұлттық бас киімдер такия мен тымақты таныстыру. Балалардың суреттерін, тігілген дайын үлгілерін көрсету арқылы ұлттық киімдер туралы ұғымдарын кеңейту. Ұлттық киімдер туралы алғашқы ұғымдарын қалыптастыру.
11	Қыз бала киімдері	Балаларды киім түрлерімен таныстыру, ұл мен қыздың киімін ажырата білуге үйрету. Балаларды тазалыққа, көркемдік талғамдылыққа, ұқыптылыққа, қайырымдылыққа, бір-бірімен дос болуға тәрбиелеу.
12	Киіз үй оның құрылымы	Балаларға қазақ халқының баспанасы киіз үй туралы түсінік беру. Киіз үйдің қажеттілігін, пайдасын және құрлысын таныстыра отырып, оны қалай тігу жолдарын үйрету арқылы киіз үй туралы ұғымдарын кеңейту, дамыту.
13	Киіз үй жабдықтары	Балаларды киіз үйдің бөліктері түндік, туырлық, үзікпен таныстыру, сөздік қорын, тіл байлығын дамыту, ұлттық киіз үйімізді бағалай білуге, ата-бабадан қалған асыл мұраларымызды ұмытпай, жалғастыра білуге баулу.
14	Киіз басу	Балаларға қазақтың тұрмысы киіз үй жасауы, туралы түсінік беру.

		Өскелең ұрпаққа ата-баба дәстүрін насихаттау. Жүнмен, киізбен жұмыстың адам денсаулығына пайдасы туралы кеңінен түсінік беру.
15	Сандық, кебеже	Балаларға қазақ халқының қол өнері туралы мәліметтер беру. жан-жақтылыққа, шеберлікке, ізденімпаздылыққа баулу, балаларға киіз үй жиһаздары сандық, кебеже туралы түсінік беру.
16	Сәнді ою-өрнек	Қазақ халқының сәндік қолданбалы өнері жайлы балаыларға жалпы мағлұмат беру, таныстыру. Балаларды сәндік қолданбалы өнер туындыларымен жұмыс істеуді үйрету. Ұлттық өнер ерекшеліктерін сезіну қабілеттерінің қалыптасуына ықпал ету.
17	Әшекей бұйымдар: білезік, жүзік	Балалардың ұлттық зергерлік бұйымдар туралы алған білімдерін пысықтау, қортындылау. Зергерлер елін есаяхат жасату арқылы алған білімдерін пайдалана білу еп-дағдыларын дамыту. Өзіндік жұмыс істей білу қабілеттерін шыңдау. Зергерлік бұйымдар туралы білімдерін, түсініктерін кеңейту. Ұлттық өнерді бағалай білуге тәрбиелеу.
18	Шолпы, сырға, алқа	Зергерлік бұйымдар туралы білімдерін, түсініктерін кеңейту. Ұлттық өнерді бағалай білуге тәрбиелеу.
19	Ұннан жасалынатын тағамдар	Балаларға ұннан жасалатын дәмдер жайлы түсіндіру, нанның түрлерімен таныстыру.
20	Ас-адамның арқауы	Балаларды дастархан басында сақталатын салт-дәстүрмен, ырым-тиымдармен таныстыру. Ұлттық тағамдарымыздың қасиетімен және

		ыдыс-аяқтармен таныстыру, балалардың тілдерін дамыту, сөздік қорларын дамыту, балаларды салт-дәстүрді сақтауға, ұлттық тағамдарды қастерлеуге, ас ішу тәртібін есте сақтауға тәрбиелеу.
21	Шәй-ішсең, көңілің жәй	Адамды сыйлаудың бір көрінісі шәйді баптап беру, оны ұсыну жайлы балаларға мағұлмат беру. Рухани жан дүниесін дамыту. Шәйдің пайдасын түсінуге, еңбекті бағалай білуге тәрбиелеу.
22	Қазақтың ұлттық сусындары: қымыз, шұбат, айран	Балаларға қазақ халқының ұлттық сусындарымен таныстыру, ойлау қабілетін, сөздік қорын дамыту.
23	Қонақ келсе - құт	Балаларға ыдыстармен тағамдардың аттарын айтуды үйрету, оларды ажыратуға жаттықтыру. Қонақ күту ережелерімен таныстыру. Балалардың ой-өрісін дамыту. Үлкенді сыйлауға, құрмет көрсетуге, қонақжайлыққа баулу.
24	Қазақтың ұлттық ыдыстары	Балаларға ыдыстармен тағамдардың аттарын айтуды үйрету, оларды ажыратуға жаттықтыру. Қонақ күту ережелерімен таныстыру. Балалардың ой-өрісін дамыту. Үлкенді сыйлауға, құрмет көрсетуге, қонақжайлылыққа баулу.
25	Ұлттық аспаптар туралы түсінік, домбыра.	Ұлттық музыкалық аспаптар туралы мәлімет беру, домбыраның шығу тарихымен таныстыру. Балалардың ой-өрісін дамыту. ұлттық музыкалық аспаптарға сүйіспеншілікпен қарауға, ұлттық өнерді құрметтеуге тәрбиелеу.
26	Қорқыт-қобыз	Балаларға қобызға арналған күйлер, күй атасы-Қорқыт жайлы түсінік беру. Қобыз аспабымен таныстыру. Қобыз күйлері арқылы балалардың

		сана сезімін, ой-өрісін кеңейту. Өткен заман мен қазіргі заманды сабақтастыра отырып баланың өмірге көзқарасын қалыптастыру.
27	Айтыс өнері	Халық ауыз әдебиетімен таныстыра отырып, айтыс өнері туралы мәлімет беру, балаларды сөз шеберлікке баулу.
28	Жетіген – жеті әуен	Әр аспаптың шығу тарихы жайлы түсінік беру, жасалу ерекшелігі, дыбыс бояуын түсіндіріп, ұлттық аспап туралы білімдерін жетілдіру, балалардың есте сақтау қабілеттерін дамытып, музыкалық аспаптарда ойнай білу қабілеттерін дамыту.
29	Наурыз мерекесі	Балалардың жыл мезгілдері туралы түсінігін, Наурыз мерекесі туралы білімдерін кеңейту. Балалардың ой-өрісін дамыту. Халықтық салт – дәстүрді құрметтеуге баулу.
30	Наурыз көже	Балаларға наурыз көже туралы мәлімет бере отырып, ұлттық тағамдардың құндылықтаын арттыру.
31	Әдептілік-әдемілік	Балаларды әдептілікке баули отырып, әдептілік сөзінің мағынасын ашып түсіндіру, балалардың есте сақтау қабілеттерін дамыту, эстетикалық тәрбие бере отырып әдептілікке тәрбиелеу.
32	Қарты бар үйдің-қазынасы бар.	Қарт деген кім, қарттар күнінің аталып өтілу мақсаты неде екенін түсіндіру; балалардың ой-санасын дамыту, танымын кеңейту; Жасы үлкенді сыйлауға, халқымыздың дәстүрін қадірлеуге, мейірімділікке, кішіпейілділікке тәрбиелеу.
33	Сәлем-сөздің анасы	Балалардың сыйластық қарым-қатынас дағдыларын дамыту. Халқымыздың салт – дәстүріндегі

		инабаттылық ережесі туралы түсініктерін тереңдету арқылы балаларды сәлемдесу мәдениетіне, үлкенді сыйлауға, имандылыққа тәрбиелеу.
34	Жеті - қасиетті сан	Жеті санының қасиетімен таныстыра отырып, мағынасын ашу; сөздік қорын молайтып, есте сақтау, шығармашылық қабілетін дамыту, танымын кеңейту
35	«Жақсылық пен жамандық» ертегісі	Жақсылық пен жамандықты ажырата білуге үйрету, жақсылық жасаудың адами қарым-қатынастағы мәнділігін түсіндіру. Жақсы істер жасай білу іскерліктерін дамыту;
36	«Мұрагер» ертегісі	Балалардың сұрақ-жауап арқылы түсінгендерін айта білуге, ертегіні сахналап ойнай білуге баулу. балалардың ой-санасын дамыту, сөздік қорын молайту танымын кеңейту;
37	«Әке мен бала» әңгіме Ы.Алтынсарин	Қазақтан шыққан тұңғыш ағартушы Ы.Алтынсариннің шығармашылығы туралы білімдерін қалыптастыру, тындай білу, әңгімелей білу іскерлігін дамыту;
38	«Ақыл мен білім» ертегісі	Ертегіні оқып бере отырып, мазмұнын түсіндіру; балалардың ой-санасын дамыту, танымын кеңейту; оқу оқып, білім алуға, мейірімділікке, кішіпейілділікке тәрбиелеу.
39	Мақал айтып, жұмбақ шешіп, жаңылтпаш жаттап үйренейік	Балаларды мақал жаттай отырып, жұмбақты жаңылмай отырып шешуге, жаңылтпашты нақышына келтіре жаттап айтуға үйрету

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1.	Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңы. 27.07.2007ж, Астана Ақорда.
2	Бала құқықтары туралы Конвенция.
3	Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан халқының әл-ауқатын арттыру-мемлекеттік саясаттың басты мақсаты» атты Қазақстан халқына жолдауы. 06.02.2008 ж, Астана
4	Қазақстан Республикасы мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. ҚР МЖМБС 1.001-2001
5	Қазақстан Республикасындағы білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.
67	Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрлігі орта білім департаментінің №02-3-1/562 04.04.200 ж хаты «Мектепке дейінгі тәрбие мен білім және мектепалды даярлық» мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты» жобасы. 2008 ж, Астана
8	Жеті қазына. Алматы. 2001 жыл.
9	Отбасы және балабақша №2 2012 жыл
10	Бала тәрбиесі №2 2009 жыл